

Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması -II-

Ar. Gör. Oya Gürdal *

Çalışmanın ilk bölümünde İnsan-Eğitim-Üniversite-Bilim-Kütüphane Etkileşimi, Eğitim planlaması, Yüksek Öğretimde Planlama ve Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması değerlendirilmiştir. Bu yazıda, A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü için Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması'nda durum saptaması yapılacak gereksinimler, hedefler ve öncelikler sunulmaya çalışılacaktır.(**) Yazının I. bölümünde insana yeniden ulaşma çabası yönünde gelişim gösteren bilgi hizmetlerinin, uygulanabilir gerçekliğini gösterme sorumluluğunu kütüphanecilerin taşıdığı vurgulanmıştır. Ve görüşlerimizi, mesleğe yönelik uygulanabilir ya da uygulanması zor olacağı düşünülen gerçeklerin oluşum çabası da yine biz kütüphanecilerin görevi; bilişimciler ya da enformatikacılar değil" cümlesiyle bağlanmıştır. Toplumumuzdaki yanlış kütüphane anlayışını gösteren henüz edindiğimiz bilgi üzerine bu açıklamayı yapma gereksinimini duymuştuk.

Bilginin toplanmasından kullanıcıya erişimine dek geçen süreçte özellikle bilgi teknolojisinin yeni ürünlerinden yararlanma aşamasında, bilişim uzmanları gibi diğer meslek uzmanlarıyla kütüphanecilerin sorumlulukları paylaşılabilir. Ancak bunları yerine getirme görevi bütünüyle bilişim uzmanlarına bırakılmaz.

Endüstriyel enformasyon konusunda yaptığımız tez çalışması sırasında, sanayii bilgilendirme amacıyla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)'nin bir veri tabanı geliştirdiği haberi oldukça sevindirdi. Haberin içeriğini öğrenmek için, TOBB'nin Bilgi İşlem Merkezi'nde veri tabanının oluşturulmasında ve kullanımında çalışan analiz programcısı ile görüşüldü¹. Böylesine önemli bir çalışmanın gerçekleşmesi ve daha önemli aşaması sayılacak bu bilginin yayımı için kütüphane ile işbirliğinin katkısı kuşkusuz değerlendirilmiş olmalı, sorusuna verilen yanıt ne yazık ki "HAYIR" idi. "Neden Hayır?" sorusuna karşılık ise kütüphanelerin işlevlerinin farklı olduğu idi. Kütüphaneden bütünüyle bağımsız geliştirilmiş bir veritabanının erişeceği kullanıcı kitlesinin büyük bilgiden yararlanma etkinliğinin ne olacağı düşündürücü.

A.Ü. DİL VE TARİH COĞRAFYA FAKÜLTESİ KÜTÜPHANECİLİK BÖLÜMÜ İÇİN BİR UYGULAMA TASLAĞI

A.Ü. Dil ve Tarih -Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü, 1953'te "Enstitü" olarak kurulmuş, 1954-55 Şubatı'nda öğretime başlamıştır. 1960 yılında ise "Kürsü" haline getirildi. 1954-55 Akademik Yılı'ndan başlayarak 1963-64 dönemi sonuna dek dokuz yabancı öğretim üyesi ve uzman, yönetici ya da öğretici kimliği, bu birimde görev aldılar.²

* A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümü.

¹ TOBB Analiz Programcısı Mustafa Çitil ile yapılan görüşme. (14.8.1990-TOBB)

² Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü XXV. Yıl Anı Kitabı; 1954-55/1979-80 (Ankara, AÜ,1981)

** Gelecek sayıda A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Anabilim Dalı için Ders Programı Taslağı sunulacaktır.

Bölümde öğretim lisans ve lisansüstü düzeyde sürdürülmektedir. "Lisans düzeyinde verilen dersler kütüphaneciliğin önemi, toplum içindeki yeri, kütüphanelerin türleri, yönetimleri, işleyiş şekilleri, kaynak türleri ve araştırma yöntemlerini içerir. Lisans öğrencileri gördükleri derslere ek olarak değişik türlerdeki kütüphanelerde her yıl 80 saatten toplam 240 saatlik uygulama yapmak zorundadırlar. Lisansüstü düzeyde öğrencileri araştırmaya yöneltici ve kütüphaneciliğin temel sorun ve konularını ele alan dersler ve seminerler verilmekte, bunların gerçekleşmesine yardımcı olmak amacıyla da laboratuvar ve kütüphane çalışmaları yaptırılmaktadır." ³ 1987-1988 Öğretim Yılı'ndan bu yana Arşiv ve Bilgisayar dersleri de lisans programına girmiştir. 1989-90 Öğretim Yılı'nda Bölümde Dokümantasyon-Enformasyon ve Arşiv Anabilim Dalları'nda öğretime başlanmıştır. Bu öğretim yılı programında her üç Anabilim Dalı öğrencileri ortak ders almışlardır. 1990-91 Öğretim Yılı ders programı yeni Anabilim Dalları için yeniden hazırlanmıştır.

Bölüm, yukarıda adı geçen öğretilerin gerçekleştirilebilmesi için 1982'den başlayarak üniversite ile yaptığı yazışmalarda, ancak, "yer, donanım ve özellikle öğretim elemanı kadrosunun ivedi olarak sağlanması halinde yeni Anabilim Dalları'nda öğretime geçilebileceği" sürekli olarak vurgulanmıştır.

Arşiv Anabilim Dalı ile ilgili gerekçe, ders programı ve kadro önerisi 15 .11.1988 tarihinde Dekanlığa sunulmuştur. Gerekçenin üniversite senatosundan geçerek YÖK'de kabulünden sonra Dökümantasyon-Erformasyon Anabilim Dalı'nın açılması için gerekçe, Kütüphanecilik, Arşiv, Dökümantasyon-Enformasyon Anabilim Dalı ders programları ve üç Anabilim Dalı için kadro önerisi 20.12.1988 tarihinde sunulmuştur. Yeni Anabilim Dalları açılmış, ancak bugüne dek kadro, yer ve araç-gereç ile ilgili istendik unsurların hiç birisi gerçekleşmemiştir. ⁴

1989-90 Öğretim Yılı'nda lisans düzeyindeki öğrenimde uygulamaları ile birlikte haftada 33 ders işlenmektedir. Haftalık ders yükü 46.5 saattir. Ayrıca 7.5 saat tez görüşmesine ayrılmıştır. Master ve doktora düzeyinde ise haftada 12 saatlik, biri seminer olmak üzere 6 ders ile öğrenim görülmektedir. Master ve doktora düzeyinde seçimli dersler vardır. ⁵ Bölümde ki öğrenim elemanı sayısı unsurlarına göre dağılımı şöyledir: 4 profesör, 1 doçent, 1 öğretim görevlisi, 1 uzman, 6 araştırma görevlisi, 3 misafir hoca ile birlikte toplam 16 öğretim elemanı ile eğitim sürdürülmektedir. Bölümün 2 dersanesi ve bir uygulama laboratuvarı vardır. Derslerde kullanılan araç-gereç ise hocaların kişisel çabaları ile sağlanmaktadır.

Bölüm ilk mezunlarını 1958 yılında vermiştir. 1988-89 Öğretim Yılı sonunda bölümden mezun olan toplam öğrenci sayısı 1332'dir. (834'ü kız, 498'i erkek) Mezun öğrenciler arasında yabancı uyruklu öğrencilerin yıllara göre dağılımı ise şöyledir: Kıbrıs'lı 6 [1968, 1969, 1970, 1971 (2), 1972] ; Ürdün'lü 1 (1970); Suriyeli 1 (1871); Iraklı 3 (1974, 1975, 1983); İranlı 2 (1977, 1979); Afgan 2 (1978, 1980). ⁶ Halen bir Etyopyalı bir İranlı öğrenci öğrenimini sürdürmektedir.

Bölümde her yıl başarılı olarak değerlendirilen üç bitirme tezine "Emily Dean", dört yıllık not ortalaması en yüksek olan öğrenciye "Sema Göksel Vakfı" ödülü verilmektedir. Sema Göksel Vakfı ayrıca her yıl bir ya da iki öğrenciye karşılıksız burs vermektedir. Kültür Bakanlığı'nca da öğrencilere burs sağlanmaktadır. 1990 yılında 18 öğrenci bu burslardan yararlanmıştı.

3 Ankara Üniversitesi Kataloğu 1983-84. (Ankara, AÜ, 1984), 303.s.

4 A.Ü. DİCF Kütüphanecilik Bölümü arşiv belgeleri.

5 Veriler 1989-1990 Öğretim Yılı'na aittir.

6 A.Ü. DİCF Kütüphanecilik Bölümü arşiv belgeleri.

BUGÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BEKLENTİLER

Kütüphanecilik eğitimi planlamasına yönelik çerçeveyi çizmeden önce, ülkemizin üniversite yapısı ve üniversiteden beklentilerin neler olduğu doğrultusunda bilgilenmenin yararlı olacağı inancındayız. Üniversitelere eğitim ve öğretim yanında araştırma faaliyetlerine ağırlıklı biçimde yönelebilmek imkanı sağlanmalıdır. Konu Türk Bilim Politikası 1983-2003'te ele alınmıştır.

"Üniversitelerin yalnız eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü kuruluşlar olmadığı, aynı zamanda önemli bir *A+G potansiyelini temsil etmeleri gerektiği gözönünde tutulmalıdır. Üniversitelerde A+G faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir üniversite öğretim üyesinin eğitim faaliyetlerine ayırdığı zaman tüm çalışma zamanının 1/3'ünden fazlası olmalıdır. Bir öğretim üyesi üzerindeki idari görevlerin en aza indirip kolaylaştırıldığı da gözönünde tutularak, geri kalan zamanın büyük bölümünün araştırmaya ayrılması mümkün olacaktır. Bunun sağlanabilmesi için üniversitelerde Araştırma Görevlisi, Yardımcı Doçent, Doçent ve Profesör kadrolarının gerekli seviyeye yükseltilmesi ve bu kadroların yeterli nitelikte ve kaliteli elemanlarla doldurulması için gerekli idari ve mali tedbirler alınmalı, üniversitelerin araştırma tesis ve araç gerecinin gerekli niteliklere ulaştırılabilmesi için gerekli yatırım ve kolaylıklar, program dahilinde sağlanmalıdır."⁷

Bilgi ve yayım için varolan öylesine dinamik bir yapıya sahip mesleğimizin iyileştirilmesi ve aynı dinamiklikle yetiştirilmek zorunda olan öğrenciler için öğretim elemanlarımızın bugünkü koşullarla araştırma yapabilme gücü ve ona koşut bilgilenme hızı hangi düzeydedir? Bu belirlemeden meslek eğitiminin yöneleceği hedefler belirlenemez.

Araştırma faaliyetlerine yönelebilmek imkanı kadar, bu imkanı koparmak için uğraşacak ve kopardığında da iyi değerlendirebilecek nitelikli araştırmacının varlığı da önemlidir. Bu nitelikteki kişilere erişim ve niteliklerinin sürekliliğini sağlamak için araştırmacılık mesleğinin çekici kılınması da gerekli olacaktır. Nitelikli eğitici de tek başına yeterli değildir. Ancak yeterli sayı ve nitelikte çalışma ortamında yine istedik sayı ve kalitede eğiticiye koşut sayıda öğrenci ile özlenen eğitim düzeyine erişilebilir. İstendik çalışma ortamı, "yeterli büyüklük ve araç-gereçle donatılmış, fiziksel ve ruhsal gereksinimleri karşılayabilen çalışma yeri olarak tasarlanmaktadır.

Bugün dünya eğitim alanında bir devrim ile karşı karşıya: ERASMUS Programı!

"Haziran 1987'de Avrupa Topluluğu tarafından başlatılan "Erasmus" adlı bu plan, 12 ülkedeki 3600 üniversite birimi arasında yardımlaşma ağı kurup, üniversite öğrencileri ve doçentlerine hareket serbestisi sağlamayı amaçlıyor. Erasmus Programı (European Action Scheme for Mobility of University) adın 15. yüzyılda Hollanda, Fransa, İngiltere, İtalya ve İsviçre'yi dolaşmış birçok üniversitede dersler veren ünlü filozof Erasmus'tan alıyor."⁸

Zengin kültür birikimi, farklı uygulama alanları ve özgürce karşılaştırma olanağının sunulduğu, dil sorununun hemen hemen kalkacağı bu özlenen eğitim ortamında olağanüstü bilim adamlarının yetişeceği kesin. Peki kapsam dışındaki ülkelerin insanları onları kaç kilometre geriden izleyecek, yönelecekleri hedefleri kim, neye göre belirleyecek? Bu soruların düşünülmesi gerek sanırız.

Varılacak eğitim ve kültür düzeyine erişim sorunu, yalnız kütüphanecilik değil tüm

* A + G: Araştırma Geliştirme

7 Türk Bilim Politikası 1983 - 2003. (Ankara Devlet Bakanlığı, 1983), 109.s.

8 Cumhuriyet Canbazoğlu /Der "Avrupa'da Üniversitelerarası Öğrenci Transferi Serbest", Cumhuriyet Bilim Teknik, 109(1989), 11.s.

meslekler için gittikçe büyüyecek bir boşluğu oluşturacaktır. Ancak toplumun bilgi faaliyetlerini yönlendirici etkinliği ile bilgi yayma sorumluluğunu taşıyan kütüphaneci ve enformasyon uzmanı (adı ve verdiği hizmet biçim ya da meslek için) bugün yaşadığından çok daha büyük sancılara hazır olmak ya da meslek için yeni bir devrim -güçleri birleştirme- yaklaşımını geliştirmek zorundadır.

Yalçın Pekşen (gazeteci), bir enformasyon uzmanı ile yaptığı görüşme sırasında uzmana şu soruyu yöneltiyor:

"- Siz sanıyorum kütüphanelerde yakın temastasınız çalışmalarınız için. Nedir bizde kütüphaneciliğin durumu?"

- Kendi haline bırakılmışlık içinde olduğunu söyleyebiliriz. Belki mekan itibarıyla çağdaş kütüphanelerimiz var. Mesela Ankara'daki Milli Kütüphane... Ama elindeki malzeme ile çağdaş değil..."⁹

Mesleğimizin kamuoyuna yansıtılışı görüldüğü üzere pek içaçıcı değil. Öyleyse biz ne yapıyoruz? Mesleğimizi gerçekten kendi haline mi terk ediyoruz, ya da sorunlamızı salt kendi aramızda tartışarak kendi dünyamıza mı yöneliyoruz? Kütüphaneciliğin toplumda doğru algılanması, kütüphanecilik bölümlerine giren öğrencilerin bilinçli yaklaşımını da sağlayacaktır.

Pekşen; bir başka yazısında Baysal'ın konu ile ilgili görüşünü şöyle aktarıyor:

"Baysal üniversitelerimizin kütüphanecilik bölümleri konusunda biraz dert yanıyor ve (ilk yıl bölüme kaydolup gelenler bile, ne okuyacaklarını kestiremeden geliyorlar. Aile ve yakın çevreleri de, bunlara daha baştan ziyan oldu gözüyle bakıyor... Galiba yaptığımız işlerin tanıtımını da yapmamız gerek) demekte".¹⁰

Yaşadığımız sosyal yapının kısa izlenimi ardından, bugün için kütüphanecilik eğitimi sorunlarını şu başlıklarda toplayabiliriz:

* Kütüphanecilik eğitiminin yöneleceği hedeflerin açıkça belirlenip, süreli olarak gözden geçirilmesi inancının sadece teoride kalması ve önceliklerin saptanmaması. Teori ile uygulamanın kopukluğu.

* Ders içeriklerinin ve amaca yönelik olarak kullanılan yardımcı materyalin yıllara göre değişim oranındaki ilerleme hızının yavaşlığı.

* Öğrencilerin bölüme girişte bilinçsiz yaklaşımları; isteksiz öğrencilerin öğrenme sürecindeki direnci.

* Yabancı dil puanının hiç değerlendirmeye alınmaması ve mesleğin en düşük puanlı tercih dalları arasında yer alması nedeniyle öğrencilerin isteksizliği ile birlikte tercih dalları arasında yer alması nedeniyle öğrencilerin isteksizliği ile birlikte niteliği sorunu. Özellikle dil bilgisi yetersizliği.

* Eğitim süresince yapılan stajların etkinlik derecesinin her zaman istendik düzeyde olmayışı.

Kütüphanecilik eğitiminin planlaması kavramının olmayışı; kütüphanecilik eğitiminde ulusal politikanın belirlenmemesi.

* Eğitim standartları üzerinde hiç durulmamış olması.

* Meslek terminolojisinde birlik sağlanamamış ve pekçok terim için karşılık bulunamamış olunması ve hiç sorun değilmişçesine rahatça kullanımdaki umursamızlık.

* Mesleğin önemi, varlığının bilinci konusunda yeterli tartışma ve öğretim programlarının düzenlenmeyişi. Bu nedenle kendisine inançlı kişileri kazanma oranının azlığı.

⁹ Yalçın Pekşen, Duyduk / Gördük: "Türkiye'de Bilgiye Talep Yok", Cumhuriyet Eylül 1986.

¹⁰ Yalçın Pekşen, Duyduk / Gördük: "Biz Kaçınca Yüz Yüzdünüz Peki?", Cumhuriyet, 15 Ekim 1986.

ği.

* Teoriye dayalı bilginin kalıcılığını sağlayacak, düşünme, tartışma ve yeni bilgilere erişme olanağını sağlayacak, "kütüphane yaşayan organizmadır." ilkesini savunduracak çalışma ortamından (kütüphaneden) yoksun olma.

* Ders notlarını içeren basılı kaynağın azlığı nedeniyle derslerin tartışma, düşünme saatlerini yiyen, yazı yazma bürosu görünümlü sınıf ortamı.

* Amaca yönelik olarak kullanılacak öğretimin etkinliği arttıracak, zevkli kılma yoluyla "ilgili izleme", ilgili izleme ile de kalıcı bilgiyi sağlayacak Görsel-İşitsel Materyal'in kullanımının yok denecek kadar az oluşu.

* Kütüphanecilik alanında yapılan tez konularının rastgele seçimi. Öncelikli konuları gösteren mesleki araştırma planının yokluğu.

* Sınıf ortamında öğrenci-öğretici etkileşiminin, gösterilen titizliğe karşın, zamanın sınırlı kalması nedeniyle istedik düzeyde olmayışı. Eğitime sevgi unsurunun katılamaması. Programı yetiştirme telaşı ile öğrencinin özlemlerini bazen gözardı etmek. Oysa sağlıklı iletişimin kurulabildiği ortamda bilgi çok daha çabuk alınıp, yorumlanabilir. Çünkü psikolojik direnç sözkonusu değil; öğrenci ve öğretici varlığı ile değil ruhuyla öğretiyi tartışıyor.

* Kütüphanecilik okulları arasındaki iletişim kopukluğu ve derslerin programlanmasında hiç değilse belli çizgilerde birleşme yoluna gidilmeyişi. NE YAPILMALI?

* 7 Şubat 1989'da Amerikan Haberler Merkezi'nin katılımıyla düzenlenen ve Ankara'da da izlemeye sunulan telekonferansta enformasyon uzmanı, "Enformasyon topluma hizmet verecek personel nasıl yetiştirilmeli?"¹¹ sorusuna şu yanıtı verdi:

"Kütüphanecilik okullarında sunulan program. İhtiyaç duyulan hizmet türleri ve bu hizmet türlerinin hangi kaynaklardan nasıl verileceği biliniyorsa çözüm bulunabilir."

Öyleyse politikamızı nasıl belirlemeliyiz?

* Öncelikle yöneleceğimiz toplumun niteliği, özlemleri ve gereksinimlerine uygun öncelikleri belirleyip bir sistem uyarınca ve var olan kaynakların en yüksek düzeyde kullanımı ile hizmet politikamızı belirlemeliyiz. Bu politikanın yöneleceği hedefleri değerlendirecek eğitim planının hazırlanması ikinci önemli adım olacaktır.

* Teori ile uygulama arasındaki kopukluğu gidermek için derslerde izlenen yöntem, uygulamaya daha yönelik olmalı. Uygulama derslerinin mümkün olduğunca, amaca yönelik olarak farklı kütüphane türlerinde, küçük gruplarla yapılmasına özen gösterilmelidir.

* Bilgi teknolojisi ve sürekli gelişimi gerçeğin değerlendirilmesi ve programlara yansımaları gerekmektedir: Görsel-İşitsel teknikler, bilgisayar uygulamaları, insan-makina etkileşimi ve uyumu, sistem analizi gibi. Bilgi teknolojisi araçları bölümce satın alınmasa bile, ödünç ya da bağış olarak edinilmesi için yerli ve yabancı kültür, bilim kurumlarıyla işbirliğine girilmesi yararlı olacaktır.

* Öğrencilerin bölüme girişte bilinçsiz yaklaşımlarını ve toplumdaki yanlış kütüphane imajını değiştirmeliyiz. 1987'de ODTÜ ve H.Ü.'nde yaptığımız bir araştırmada 254 üniversite öğrencisi ile yapılan görüşme sonunda şu verilere ulaştık:

Öğrenciler kütüphanelerin genelde çekici değil, itici olduğundan yakınıyorlar. Kütüphane kullanımı, kütüphanecilik ve kütüphaneciliğin ne tür hizmetler verdiği bilinme-

* Yazı dizgi aşamasındayken 250 MB kapasiteli bir sistem ve kütüphanecilik eğitim programı alındı.

11 The Role of the Enformation Center or Specialized Library" was Worldnet Announcement February 7, 1989. Ankara, Cologne, Madrid, Milan.

diği için belki de bu "itici imajı" kendilerinin yarattığı görülmektedir. Kütüphanenin kütüphaneciliğin yeterince tanınmaması kütüphaneye gitmede çekingenliği yarattığı gibi aranan bilginin de bulunamayacağı inancının getirdiği güvensizlik yaşanıyor.¹²

Bu yüzden de mesleğin var olma amacı bile kuşkuyla karşılanıyor. Anne babalar, eş-dostlar çocuklarına, yakınlarına bu mesleğe girdiği için "yazık oldu" gözüyle bakıyorlar. Bu, sosyal baskı ile yüklenen kütüphanecilik bölümü öğrencisinin, doğal olarak taşıdığı duygular değişiyor ve belirgin bir biçimde yaşadığı koşullara direndiği izleniyor.

* Kendi varlığımızın bilincine ne denli varırsak başkaları için de o ölçüde inandırıcı olabiliriz. 1988 yılı sonunda Amerikan Haberler Merkezi'nin katılımıyla Ankara'da izlenime sunulan telekonferansta enformasyon uzmanının (kütüphaneciliğin sosyolojisini nasıl görüyorsunuz?)¹³

sorusuna verdiği yanıt şu idi: "Biz kendimizi nasıl tanıtırız? Biz çevreyi nasıl tanıyacağız? Yanlış imajların yıkılması için tanıtımı etkin kılma gibi konular üzerinde önemle durmalıyız. Görülüyor ki, bu sorun sadece bizim ülkemiz için geçerli değil.

* Seçme ve yerleştirme sınavı ile kütüphanecilik bölümüne gelecek öğrencilerin yabancı dil bilgisi de bu sınavda ölçülmelidir. Böylesine hızlı değişime uğrayan bir bilim dalının hiç olmazsa literatürden izlenmesi, mesleğin sağlıklı gelişimi için bir zorunluluk haline gelmiştir.

* Bölüm öğrencilerine yapılan stajların etkinliğini artırıcı programlar bölüm ve ilgili kütüphanelerin işbirliği ile oluşturulması; birikmiş rutin işleri yaptırmaktan öte öğrenciler için teorik bilgiyi uygulama olanağı tanınmalıdır. Kütüphanelerin seçiminde işlerliği gözönünde bulundurulmalı ve staj sonuçlarını değerlendirme ölçütleri de belirlenmelidir. Staj süresince gazete kaydetme hızı ile öğrencinin bilgisi ve verimliliği ölçülemez. Staj yapılan kütüphanenin öğrenci için izlediği program, titizlikle hazırlanmalı ve öğrenci danışmanları ile gerektiğinde tartışılarak izlenen yöntemden bölüm haberdar edilmelidir.

* Kütüphanecilik eğitim standartları oluşturulmalıdır. Dünya literatüründe de hizmet standartlarına verilen önem meslek eğitimi standartlarının gelişimi için verilmemiştir. Ancak hizmeti etkin kılabilecek tek unsur olan insangücünün nitelikli kılınmasını sağlayacak bu yöndeki hedeflere bir an önce yönelmeliyiz.

* Öğrencinin mesleğin önemi, varlığının bilinci ve yöneleceği hedefleri tartışabilmesi için, sınıfta demokratik bir ortam yaratılmalıdır. Tartışma ortamında öğrenci için öncelikle güven duygusu oluşturulmalıdır. Tartışmanın amacının, doğru ya da yanlış tüm bilgilerin paylaşarak yerleştirilmesi, cesaret verici ve teşvik edici olacak, özgür bir ortam yaratacaktır. Konuyu canlı kılabilecek yöneltici sorular sorulmalı ve etkin, doğru anlatımlar için öğrenci ödüllendirilmelidir. Ders dışında kütüphanecilik sorunlarının tartışıldığı ve çözüm yollarının gösterildiği toplantılar da öğrenci-öğretim üyesi yakınlaşmasını ve iletişimini arttıracak böylece sorunlara bilinçli yaklaşım sağlanacaktır.

* Öğrenciler, öğretim elemanları ve diğer personel için düşünme merkezi olan fakülte kütüphanesinin, verimli eğitim ve sağlıklı kişilik oluşumu için etkinliği, ilgili kimselelere öğretilinceye kadar anlatılmalıdır. Kütüphane hizmetinin ve bilgi kaynaklarının çağdaş ve güncel olma niteliği sağlanamazsa, korkarız kütüphane "yaşayan organizma" niteliğinden uzaklaşıp bitkisel hayata girebileceği gibi kısa bir süre sonra Bölüm de aynı teh-

12 Oya Gürdal, "Görsel-İşitsel Materyalin Üniversite Eğitiminde Kullanımı; Bu alanda Kütüphanenin Katkısı", (Yayınlanmamış Bitirme Tezi, Ankara Üniversitesi, 1987).

13 "Implications of Technical Advances in Library Management; Inter-Library Cooperation, Resource-Sharing and Enrichment", uss worldnet Announcement December 2, 1988. Paris, Rome, Valetta, The Hague, Lisbon.

like ile karşı karşıya kalacaktır.

* Ders notlarının, her yıl gözden geçirilmek kaydıyla, hiç olmazsa metin halinde öğrencilere dağıtımını sağlanabilirse, tartışma, iletişim ve uygulama için zaman kazanılmış olacaktır.

* Mesleğin yöneleceği hedeflere göre, sistematik yaklaşımla konuların ele alındığı ve önceliklerin belirlendiği mesleki araştırma planının hazırlanması ile, tez hazırlamadaki rastgele konu seçimi önlenmiş olacaktır.

* Diğer kütüphanecilik bölümleriyle biraraya gelerek hiç değilse belirli çizgilerde birleşen mesleki eğitim programı düzenlenmelidir.

* Eğitimde amaç bilgiyi vermek değil, bilgiyi edinme yönteminin basamaklarını öğrencinin düzeyine uygun biçimde adım adım göstermek olmalı; ama bu yöntem gösterilmeli.

* A.Ü. DTCF Kütüphanecilik ile yeni açılan Dokümantasyon, Enformasyon ve Arşiv Anabilim Dallarının personel, öğrenci, eğitimde kullanılacak materyal ve fiziksel ortam için gereksinimleri belirlenmeli ve bölüm için optimum yarar sağlayacak biçimde değerlendirilmelidir.

* Mesleğimiz, insan gereksinimlerini karşılamak, onların kişilik oluşumunu sağlıklı kılmada eğitim sisteminin bir alt sistemi olarak çalışmak amacıyla hizmet vermektedir. Öyleyse bizler insanı, davranış biçimlerini, gereksinimlerini, özlemlerini çok iyi tanımalıyız. Bu yüzden özellikle insanı inceleyen psikolojinin eğitim programlarımıza alınması yararlı olacaktır.¹⁴ Bölümün ilk yıllarında psikoloji, yardımcı zorunlu dersken, bugün yardımcı ders olarak bile alınmıyor. Oysa gittikçe makineleşen, insanların birbirine yabancılaştığı bugünün dünyasında insan üzerinde yoğunlukla çalışılmalı: bıkmadan, sabırla ve titizlikle.

* Sevgi unsurunun bölümün eğitim ortamında işlenmesi gerekmektedir.¹⁵ "Sevgi, bilgi ve duygunun incelenmesi, tutarlı olması, zenginleşmesidir."¹⁶

"Sevgi, duygu ve düşüncelerin paylaşılmasıdır. Acının, sıkıntının, korkunun, üzüntünün, sevincin, neşenin, güzelliğin, iyiliğin, erdem, bilginin vb. öğretmen ve öğrencilerce paylaşılması sevginin oluşmasında önemlidir. Hedef davranışların kazanılmasında tüm öğrenciler, karşıt görüşte olanlara söz hakkı vererek, düşünce ve görüşlerini ileri sürmelerini destekleyerek, soru sormalarına olanak tanıyarak yani öğrencileri bizzat etkileşim ortamına sokarak bilginin yapılması sağlanabilir. Bundan kaçınılmamalıdır. Çünkü öğretmenin de öğrenciden öğrenebileceği pek çok davranış vardır."¹⁷

Bir düşünür, suçlu kazırsanız altından insan çıkar, demiş. Öyleyse tutarsız ya da olumsuz davranışın ve başarısızlığın nedenleri araştırılmalı ve çözümünde öğrenciye yardımcı olunmalıdır. Bu, biz öğreticilerin görevidir.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü baz alınarak ortaya konan sorular ve herbirinin irdelenmesi ile getirilmeye çalışılan çözüm yolları, aslında bugün tüm mesleki eğitim kurumlarımız için geçerli olabilir. Dileğimiz, sorunlarımızın çözümü için, birlik ruhu ile tüm bilgi ve çabaların paylaşımıdır.

¹⁴ Leman Cankaya, "Education for Librarianship in Turkey", Unesco Bull. Libr., XXVIII (6, 1974), 329-330.

¹⁵ Veynel Sönmez, Sevgi Eğitimi. (Ankara: 1987), 142.s.

¹⁶ Aynı, 142.s.

¹⁷ Aynı, 150.s.

SONUÇ

Ülkemizde kütüphanecilik eğitiminin günün gereksinimlerini yanıtlayabilmesi için, mesleğin yöneleceği hedefler gözününe alınarak, eğitimin planlaması yapılmalı, eğitimin etkinliğini değerlendirecek ölçütler belirlenmelidir. Eğitim ortamındaki olumsuzlukları keşfederek çare aramadan önce, nedenlerini ortaya koymalıyız.

Bu gün bazı kütüphanelerin gelecek için korkusu, bilgi teknolojisinin hızlı yükselişi ile içiçe olduğumuz diğer alanların uzmanlarının, örneğin bilişimcilerin, mesleği kütüphanecilerin elinden alacağıdır. Ancak bu yargıya varmada değerlendirilmeyen bir unsur var, o da meslek bilinci, bilgi ve insanla etkileşim. Enformatikçilerde ya da bilişimcilerde bu anlayış eğitim ile güçlendirilir. Ancak insan-bilgi-bilgi merkezi etkileşiminin etkin oluşumunda oynayacakları rol ikinci planda kalacaktır. Çünkü asıl görevleri, üretilmiş bilginin düzenlenmesini sağlamaktır. Bilgiyi, insan gereksinimlerine göre kanalize edecek kütüphanecidir, enformasyon uzmanıdır. Bu yüzden sevgi unsurunun yetişmekte olan öğrencilerde işlenmesi ve psikolojinin gerekliliği, meslek eğitimi için yadsınamaz. Bilgisayar, sanıldığı gibi aksine kütüphanenin ve kütüphanecinin işlevini azaltmıyor, özlemi duyulan insan üzerinde yoğunlaşmayı mümkün kılarak bilgi iletimi ve ondan yararlanma düzeyini en yükseğe çıkarıyor.

Belki hepimiz için belirlenmesi gereken şey, bilgi toplumu için varlığımızın ve etkinliğimizin bilincine varmak ve sağlıklı oluşumunu sağladığımız bu algılama biçimini toplumun her kesimine yaymak, inandırıcılığını güçlü kılacak biçimde kendimize güven duygusunu taşımak.

Bu yaklaşım temeli ile sorunlara çözüm ararken, atacağımız adımların neden ve ne için, nasıl, nereye, ne kadar zamanda yönelineceğinin bilincine varacağımıza inanıyoruz.